

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1930.

Andra kammaren.

Nr 36.

Tisdagen den 20 maj.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 13 och den 14 innevarande maj.

§ 2.

Upplästes ett till kammaren inkommet sjukbetyg, så lydande:

Att ledamoten av riksdagens andra kammare herr P. S. Hedlund, som jag denna dag undersökt, är på grund av olycksfall (kontusion i ryggen) tillsvidare förhindrad att delta i riksdagsarbetet, intygas.

Stockholm den 18 maj 1930.

Gösta Lokrantz,
legit. läkare.

§ 3.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **Lübeck**, som anförde: Herr talman! Med andra kammarens tillstånd har herr Edoff Andersson till mig framställt följande spörsmål, nämligen

huruvida statsrådet och chefen för socialdepartementet uppmärksammat de på senare tid särskilt förekommande övergreppen från polisens sida och, om så är, vilka åtgärder departementschefen har för avsikt att vidtaga i anledning därav.

Vad till en början angår de av interpellanten angivna exemplen på förmenta polisövergrepp har jag noga genomgått dessa och inhämtat kompletterande upplysningar om utredningar och åtgärder, som från polisledningens och justitieombudsmannens sida föranletts av ifrågavarande händelser. I vissa fall hava dessa föranlett bestraffning, i andra icke. Det torde icke vara lämpligt, ej heller möjligt att med någon behållning för saken och för kammarens ledamöter här dryfta alla dessa delvis nog så vidlyftiga fall.

Allt mänskligt är ofullkomligt, och att fel kunna begås inom en så stor poliskår som Stockholms — med över 1,000 man — och inför de maktpåliggande, ofta irriterande uppgifter, som där förekomma, är blott naturligt. De av interpellanten berörda, från ett års tid samlade exemplen utgöra emellertid enligt min mening icke något stöd för påståenden om dålig allmänanda inom Stockholms poliskår eller för att dess ledning icke skulle vara besjälad av vilja att upprätthålla ej blott fasthet utan också tillbörlig humanitet i förhållande till allmänheten. Tvärtom har jag vid flera tillfällen haft anledning med tillfredsställelse konstatera den behärskning och tålmodighet samt det goda gemyt, som polisen ådagalagt inför agitatoriska, okynneslystna oroselement. Detta länder

*Svar å
interpellation.*

Svar å
interpellation.
(Forts.)

polisen till så mycket större heder som vissa offentliga uttalanden röjt en påfallande brist på god vilja och förståelse för polisens otacksamma uppgift.

I anslutning härtill vill jag på grund av stundom synliga, av interpellanten upprepade uttalanden om »systemet Härleman» förklara, att enligt min mening Stockholms nuvarande polisledning under krisårens påfrestningar och efteråt fyllt sitt värv på ett sätt, som förtjänar samhällets och allmänhetens tack-samhet.

Vad angår polismyndigheterna ute i landet är det känt och erkänt, att vissa brister ännu vidlåda desamma. I den mån nya polislagen träder i kraft minskas emellertid dessa. Jag erinrar i detta samband också om den förbättrade kriminaltekniska utbildning genom särskilda kurser, som av innevarande riksdag på Kungl. Maj:ts förslag godkänts. Ytterligare åtgärder, avseende bättre tillgång till högt kvalificerad kriminalpolis för svårartade undersökningar, äro därtill under övervägande.

I ansvarsmedveten samverkan mellan staten, kommunerna och den lojala allmänheten skall ordningsmakten i riket säkerligen visa sig väl skickad att med kraft och oväld, men också med mänsklig förståelse ingripa mot en var, som stör eller söker undergräva lagbunden ordning och medborgerlig trygghet. Ej minst är det angeläget, att allmänheten visar ordningsmakten det förtroende, som kan i ej ringa grad underlätta dess samhällsviktiga uppgifter. De, som ständigt misstänkliggöra ordningsmaktens åtgöranden och söka leva högt på oundvikliga missgrepp, hava näppeligen någon lojal medborgaranda och därför ej heller något positivt intresse för upprätthållande av lagbunden samhällsordning. — Riksdagen torde emellertid liksom hitintills kunna lita till, att, där missgrepp förekomma, dessa av justitieombudsmannen eller justitiekanslern uppmärksammas.

Till svar å interpellationen får jag i anslutning till det nu sagda meddela, att jag icke finner de av interpellanten anförda omständigheterna föranleda några åtgärder från min sida utöver vad redan berörts.

Vidare yttrade:

Herr **Andersson** i Stockholm: Herr talman! Artighet har ju alltid betraktats som en dygd, och för den skull ber jag att till herr statsrådet få framföra ett tack, för att han besvarat den av mig framställda interpellationen.

När det gäller det svar, som har avgivits, så ber jag först och främst att få konstatera, att herr statsrådet icke har velat eller kanske icke har kunnat i något avseende bestrida de uppgifter, som lämnats i interpellationen. Beträffande de av mig påtalade fallen anför emellertid herr statsrådet, att dessa icke utgöra »något stöd för påståenden om dålig allmänanda inom Stockholms polis-kår eller för att dess ledning icke skulle vara besjälad av vilja att upprätthålla ej blott fasthet utan också tillbörlig humanitet i förhållande till allmänheten». För att ingen skulle om interpellationen kunna säga, att den tagit sikte endast på något enstaka speciellt fall, som skulle kunna betraktas såsom ett tillfälligt missgrepp, har jag gått något tillbaka i tiden och påvisat en rad av sådana förhållanden, som av allmänheten ha betraktats såsom synnerligen anmärkningsvärda. Jag har alltså gjort detta för att ge bevis för, att här inte har förekommit bara ett eller annat tillfälligt missgrepp utan att det har förekommit en rad sådana, som allmänt uppmärksammas.

Jag har naturligtvis inte väntat mig så särdeles mycket av det svar, herr statsrådet här skulle komma att lämna. Men jag måste säga, att jag hade ju väntat, att systemet Härleman, som det ju också talades om i interpellations-svaret, inte skulle vinna ett så oförbehållsamt erkännande, som det nu har fått från herr statsrådets sida. När jag väntat mig något annat, så har jag gjort

det förnämligast därför, att jag hoppats, att de bättre element, som finnas inom poliskåren, skulle få någon upprättelse från den av mig i interpellationen antydda uppfattningen, att de voro att betrakta såsom medansvariga i det system, som här obestriddligen förekommer. Herr statsrådet har emellertid anfört, att han haft anledning att »med tillfredsställelse konstatera den behärskning och tålmodighet samt det goda gemyt, som polisen ådagalagt inför agitatoriska, okynneslystna oroselement». Och »detta ländert», säger herr statsrådet, »polisen till så mycket större heder, som vissa offentliga uttalanden röjt en påfallande brist på god vilja och förståelse för polisens otacksamma uppgift». Herr statsrådet säger alltså, att polisen lägger i dagen ett gott gemyt, o. s. v. mot agitatoriska och okynneslystna oroselement. När jag läste detta, så förstod jag, att det väl skulle stå i anslutning till några ord, som anförts i interpellationen om vad som förekommit från polisens sida i samband med en del större arbetarmöten och dylikt. Jag vill nu säga, att jag har icke för avsikt att upptaga kammarens tid med att i detalj diskutera alla de av mig påtalade fallen, utan jag skall inskränka mig till att ange några allmänna synpunkter på det svar, som från herr statsrådets sida lämnats.

Den 2 augusti förra året fanns i tidningen Socialdemokraten en ledande artikel, ur vilken jag här skall återge några ord. Det heter där till en början: »Vad ett par konstaplar utan skytt av anledning läto komma sig till last framemot elvatiden på kvällen vid Tegelbacken föranleder verkligen frågan, vad det är för slags folk herr Hårleman har i sin tjänst.» Längre ned i samma artikel heter det: »På annat ställe i dagen Soc.-D. återfinnes en redogörelse för en bedrövlig episod, i vilken polisen på det mest flagranta och otillständiga sätt förgripit sig på personer med kända och högt skattade namn i svensk publicitet, personer, som begagnat sig av sin medborgerliga rätt att promenera på stadens gator och med korrekt lojalitet ställt sig polisens anvisningar till efterrättelse.» Slutligen heter det i samma artikel: »De omständigheter, varunder redaktör Casparson misshandlades och riksdagsman Vennerström och redaktör Thylin skymfligt förfördelades, innesluta icke ett enda förmildande moment.» Det är alltså vad som stod i en ledande artikel i den nämnda tidningen. Och i den redogörelse för vad som inträffat, vilken finnes omtalad i artikeln, heter det: »Social-Demokratens medarbetare, redaktör Casparson, blev brutalt misshandlad. Han tilldelades ett flertal nackslag av en konstapel och utsattes i övrigt för en behandling, som utan överdrift kan rubriceras såsom uppträdande. En ridande poliskonstapel på Vasagatan red dessutom upp på trottoaren mot redaktör Casparson, som ju inte gjorde annat än att söka undkomma polismisshandeln, och det var med allra största nöd som Soc.-D:s medarbetare undgick att bli trampad under polishästens hovar. Den ridande konstapeln gjorde jämväl bruk av sin piska mot den man, som på allt sätt sökte fly undan fortsatt misshandel.» Ja, detta är alltså en redogörelse för vad som har från polisens sida förekommit gentemot, som det heter i artikeln, män »med kända och högt skattade namn i svensk publicitet». Då herr socialministern i sitt svar talar om det gemyt, som polisen lägger i dagen mot agitatoriska och okynneslystna oroselement, så måste jag fråga mig: när behandlingen av sådana lojala medborgare, som här omtalas, är sådan, vad är det då för någonting som herr socialministern menar, då han talar om gemyt mot okynneslystna och agitatoriska oroselement? Det förefaller mig, som om man inte skulle behöva anföra några fler exempel på vederhäftigheten i det uttalande om polisledningen, som gjorts i det av herr socialministern lämnade svaret.

Jag ber nu att beträffande ett annat av mig i interpellationen omtalat fall, nämligen fallet ute i Huvudsta, få säga, att jag hyser den uppfattningen, att det icke bara är gentemot kända och aktade män i samhället som polisen bör lägga i dagen en smula hyfsat uppträdande, utan det bör också ske mot arbetare

Svar å
interpellation.
(Forts.)

Svar å
interpellation.
(Forts.)

och människor i allmänhet. Jag skulle tro, att vad här erinrats beträffande polisens uppträdande i Stockholm utgör ett ganska klart belägg för riktigheten även av redogörelsen för vad som förekommit i Huvudsta i samband med busskonflikten. Jag gör alltså, då jag påtalar dessa saker, anspråk på att man från polisens sida skall uppträda på ett annat sätt, än här förekommit. Herr statsrådet har emellertid icke i sitt interpellationssvar givit någon antydning om att det så skall ske, utan herr statsrådet säger i stället i fortsättningen av sitt svar, att »Stockholms nuvarande polisledning under krisårens påfrestningar och efteråt fyllt sitt värv på ett sätt, som förtjänar samhällets och allmänhetens tacksamhet». Ja, såvitt de av mig här omtalade kunna räknas till allmänheten, så skulle jag tro, att de inte äro särdeles tacksamma över att ha fått smörj av polisen, då de enligt egen utsago och enligt vittnens utsago icke gjort något annat än, som man säger, begagnat sin medborgerliga rätt att promenera på Stockholms gator.

Herr statsrådet talar vidare om vissa brister hos polismyndigheterna ute i landet, men säger, att så snart den nya polislagen kommer att träda i kraft och verka, så skulle dessa bristfälligheter bli avskaffade. Om herr statsrådet härmed menar, att i den mån den nya polislagen kommer att verka, systemet i landsorten kommer att bli detsamma som i Stockholm, så skulle jag tro, att det finns en mängd för övrigt fullt lojala medborgare i detta land, som önska, att utvecklingen icke skall gå i sådan riktning.

När det nu emellertid gäller polisens uppträdande gentemot allmänheten, så vet jag ju, att det finns t. o. m. framstående jurister, som ha den uppfattningen, att när det går till så, som det gjorde i Huvudsta, d. v. s. att polisen svär, slåss med batonger och kastar sten, så är det vällovliga handlingar, därför att det sker i syfte att upprätthålla ordningen. Man har alltså den uppfattningen om vad som kan få förekomma från polisens sida. Men jag måste säga, att jag på den punkten hyser en helt och hållet annan uppfattning.

I fortsättningen av sitt svar försöker sig herr statsrådet på att icke tala om de fall eller de saker, som jag i interpellationen anförde, utan herr statsrådet beträder en väg, som, skulle jag tro, förefaller angenämare, nämligen att tala om något annat. Herr statsrådet säger, att i »samverkan mellan staten, kommunerna och den lojala allmänheten skall ordningsmakten i riket säkerligen visa sig väl skickad att med kraft och oväld, men också med mänsklig förståelse ingripa mot envar, som stör eller söker undergräva lagbunden ordning och medborgerlig trygghet». Ja, om vi skola tala om lagbunden ordning eller ordning överhuvud taget, så är det just sådan, som från min sida eftersträfvats, då jag påtalat en del saker, som väl ingen kan säga vara förenliga med lagbunden ordning. Herr statsrådet talar emellertid på detta sätt, som här förekommer, om lagbunden ordning, och i fortsättningen av sitt svar försöker herr statsrådet göra gällande, att de, som misstänkliggöra ordningsmakten, inte ha någon lojal medborgaranda, och fördenskull förstår jag att herr statsrådet menar, inte ha rätt att påtala missförhållanden av det slag, varom jag i interpellationen erinrat. Ja, detta kan ju vara ett sätt att försöka klara sig ifrån några besvärliga frågor och några besvärliga fall, som inträffat på det område som herr statsrådet såsom den högste överordnade närmast har att svara för. Men det förringar ju sannerligen inte riktigheten av de uppgifter, som i interpellationen lämnats. Är det emellertid så, att herr statsrådet, i likhet med vad hans politiska meningsfränder alltid vilja göra gällande, vill påstå, att de, som ha en politiskt avvikande mening, alltså de, som icke betrakta den nuvarande samhällsordningen såsom i alla avseenden tillfredsställande, icke kunna sägas ha en lojal medborgaranda och därför skulle vara förbjudna att överhuvud påtala missförhållandena i det kapitalistiska samhället, ja, då är det uppenbart, att det föga batar att med herr statsrådet diskutera denna sak. Vad som förekommit

från min sida, när det gällt att påtala en del missförhållanden på detta område. är emellertid ingenting annat än en fråga, huruvida herr statsrådet skulle vara beredd att vidtaga någon åtgärd för att motverka eller avskaffa missförhållanden av det slag, varom jag i interpellationen talat. Jag har emellertid redan i interpellationen sagt, att jag visst icke förväntar, att man från herr statsrådets sida skulle vara beredd att vidtaga några sådana åtgärder, att polismakten i detta samhälle icke alltid skulle stå till samhällets förfogande gentemot dem, som arbeta för ett avskaffande av den kapitalistiska samhällsordningen. På den punkten är alltså herr statsrådets upplysning tämligen överflödig, ty där har jag icke ställt någon som helst förhoppning.

Däremot har jag tillåtit mig att i interpellationen göra några jämförelser mellan fall, som här inträffat. Jag har bland annat påtalat ett fall, som inträffat i en kappaffär vid Drottninggatan, där polisen ingrep på ett sätt, som väckte allmän uppmärksamhet, jag har vidare talat om ett anhållande av en springpojke, vilket också i pressen väckt allmän uppmärksamhet. Jag har slutligen talat om ett fall, där polisen anhöll en kvinna och ställde så till för henne, att hon fick avsked från sin anställning. Det är dessa fall jag å ena sidan tagit upp. Jag har å andra sidan, när det gäller polisens uppträdande mot människor, tillhörande en annan klass, riktat uppmärksamheten på ett mycket berömt brottmål. Domen föll på sin tid i Norrköping. Jag har nämnt, att när polisen infann sig hos vederbörande för anhållnings verkställande, denne höll på att fira sin fyrtyoårsdag. Man bad honom då att komma till polisstationen dagen efter festen. Jag påtalade ett annat fall, hurusom, när det gällde brott, som begåtts av en gymnastikdirektör, polisen uppträdde på det sättet, att den före anhållandet förhörde sig hos vederbörande läkare, huruvida mannens hälsa skulle tåla ett anhållande. Om man ställer dessa fall vid sidan av varandra, så skulle jag tro, att man kan konstatera, att polisens uppträdande mot folk ur arbetarklassen är av ett slag och uppträdandet mot folk ur överklassen av ett helt annat. Herr statsrådet har icke funnit lämpligt att upptaga diskussion om dessa ting. Det skulle ej kunna gagna saken och inte heller ge någon behållning för kammarens ledamöter. Nej, jag skulle tro, att det icke kan gagna den sak, som, såvitt jag kan utläsa herr statsrådets svar, herr statsrådet har haft för avsikt att gagna, nämligen polisledningens här i Stockholm anseende. Det anseendet är emellertid icke så stort hos den stora allmänheten, att det ens genom en mycket stark insats från herr statsrådets sida skulle gå att reparera, så att det bleve sådant som det rätteligen borde vara, om det skall kunna finnas något förtroende för denna polisledning från allmänhetens sida.

När det slutligen gäller de garantier herr statsrådet vill lämna riksdagen, så heter det, att riksdagen torde liksom hitintills kunna lita till att, där missgrepp förekomma, dessa av justitieombudsmannen eller justitiekanslern uppmärksammas. — Ja, det har ju varit så hittills, att justitieombudsmannen har uppmärksammat vissa fall som förekommit, bland annat ett av dem, som jag har talat om i interpellationen och nu, nämligen när det gällde den kvinna, som polisen ordnade det så för, att hon fick avsked från sin anställning. Justitieombudsmannen sökte ju då föranstalta om åtal mot polismästaren i Stockholm för den speciella tilldragelsen och vad i samband därmed förekom, men, om jag icke är fel underrättad, blev det trots detta icke åtal. Justitieombudsmannen har i sin redogörelse för vad i det sammanhanget förekommit påtalat, att polismästaren har lämnat ofullständiga och oriktiga uppgifter, och har vidare sagt, att sådana handlingar kunna endast vara ägnade att undergräva allmänhetens förtroende för polisen och disciplinen inom poliskåren. Jag skulle alltså tro, att den där hänvisningen till att justitieombudsmannen kommer att ha sin uppmärksamhet riktad på missgrepp, icke i och för sig angiver någon garanti, ty

Svar å
interpellation.
(Forts.)

Svar å
interpellation.
(Forts.)

det förefaller som om sammanhållningen på andra områden och inom andra instanser skulle vara sådan, att icke ens justitieombudsmannen förmår att ingripa på sådant sätt att det medför ändring, när det gäller sådana missförhållanden som de av mig påtalade.

Jag skall icke upptaga kammarens tid längre. Jag har velat säga dessa ord; och beträffande det av herr statsrådet lämnade svaret måste jag slutligen säga, att jag på en punkt nödgas erkänna, att det av herr statsrådet gjorda uttalandet är riktigt. Han sade nämligen i sitt svar, att allt mänskligt är ofullkomligt. Det är en sak, som jag för min del ju inte vågar bestrida, även om jag skulle vilja göra det. Ty skulle jag ge mig in på att bestrida det, så skulle ju herr statsrådet kunna överbevisa mig bara med att anföra sitt svar som exempel på riktigheten av detta speciella påstående.

Chefen för socialdepartementet herr statsrådet **Lübeck**: Herr talman! Jag skall icke följa herr Edoff Andersson på den väg, han nyss slog in på, när han avvek från vad han i början lovat, nämligen att icke ingå på de exempel han i interpellationen åberopat och som enligt min uppfattning inte lämpa sig för att här i detalj diskuteras. De ha, som herr Andersson själv förklarade, delvis varit föremål för rättslig behandling. I sådana fall, där justitieombudsmannen ingripit och anbefallt åtal, har åtal också ägt rum. Herr Anderssons yttrande gav möjligen anledning till missförstånd därvidlag.

Jag vill endast säga till slut, att jag inte försvarat olämpligt uppträdande från polisens sida, där sådant förekommit. Det framgår också tydligt av vad jag sagt, att i vissa fall, där olämpligt uppträdande förekommit, bestraffning ägt rum. Så kommer utan tvivel att ske framgent som hitintills. Jag har blott önskat att ställa in den av herr Andersson upptagna frågan i ett större och rättvisare, enligt min mening mindre ensidigt sammanhang än interpellanten gjort.

§ 4.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet propositionen, nr 279, angående godkännande av en i Genève den 24 mars 1930 undertecknad handelskonvention; och

till statsutskottet propositionen, nr 280, angående bestridande av kostnaderna för framlidna Hennes Maj:t Drottning Victorias begravning.

§ 5.

Vid nu skedd föredragning av herr *Osbergs* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framställa spörsmål angående vidtagande av åtgärder till förebyggande av att värnpliktige onödigtvis utsättas för sådan påfrestning, som kan äventyra deras hälsa, m. m. blev berörda anhållan av kammaren bifallen.

§ 6.

Statsutskottets härpå föredragna utlåtanden nr 161—168 bordlades åter.

§ 7.

Föredrogos sammansatta stats- och bankoutskottets memorial, nr 5, angående ersättning åt utskottets sekreterare m. m.; och biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 8.

Härefter föredrogos, men blevo ånyo bordlagda sammansatta stats- och jordbruksutskottets utlåtanden nr 3 och 4, bevillningsutskottets betänkanden nr 29—32, bankoutskottets utlåtanden nr 47 och 48, första lagutskottets utlåtande nr 27, andra lagutskottets utlåtanden nr 34 och 35, jordbruksutskottets utlåtanden nr 78—82, andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 10 samt andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 8.

§ 9.

Vid föredragning härpå av andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 9, i anledning av herr Bäcklunds m. fl. motion, nr 298, angående begränsning av tjänstgöringstiden för indelt manskap biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 10.

Föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 151, i anledning av väckta motioner angående utökning och effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet. Ordet begärdes därvid av

I fråga om yrkesinspektionens verksamhet.

Chefen för socialdepartementet herr statsrådet **Lübeck**, som anförde: Herr talman! Det är inte för att göra någon invändning mot utskottets förslag om en utredning av den föreliggande frågan, som jag har begärt ordet, utan endast för att påpeka, att när man här trycker på önskvärdheten av att ernå ökad inspektionsverksamhet, man måste komma ihåg, att yrkesinspektionen har en uppgift, som främst måste inriktas på de kvalitativa egenskaperna, och att man inte får lägga för stor vikt vid de kvantitativa, d. v. s. vid önskvärdheten att utöka inspektionspersonalen för att kunna fullgöra ett ökat antal inspektioner. Det ligger största vikt vid att man inom yrkesinspektionen kan förvärva tjänstemän, som förstå att vinna gehör för arbetskyddssynpunkterna och som kunna vinna detta gehör hos såväl arbetsgivare som arbetare. Inte minst får man lägga vikt vid att yrkesinspektörerna och övriga, som arbeta inom inspektionen, skola kunna intrussera arbetarna för att själva taga verksammare del i arbetet för ett förbättrat arbetarskydd än som man nu tyvärr, som erfarenheten ofta visat, har att räkna med. Det är särskild anledning att betona detta därför att, redan såsom förhållandena nu äro, det visat sig utomordentligt svårt att rekrytera yrkesinspektörsgruppen med kvalificerade tjänstemän. Jag har tidigare under denna riksdag haft anledning erinra om att chefsposten inom yrkesinspektionen ännu efter ett par år icke har kunnat besättas med ordinarie innehavare, av skäl, som jag inte torde behöva för kammaren närmare utveckla.

Jag skall till detta endast lägga, att under de förhållanden, som nu råda, svårigheterna ökats därav, att man vid uppkommande ledighet icke ansett sig böra besätta de nu befintliga posterna med ordinarie innehavare, på grund av att besparingsaktionen ännu icke hunnit genomföras i fråga om yrkesinspektionen. Denna fråga lär väl nu komma att begrundas i sammanhang med den av riksdagen begärda utredningen, men jag anser för min del, att under den tid detta pågår det icke är möjligt att förfara i alla fall på det sättet, att man icke besätter posterna med ordinarie innehavare. Under förra året har regeringen för sin del vid ett tillfälle medgivit, att en yrkesinspektörsbefattning fick besättas med ordinarie innehavare. Jag har den uppfattningen, att det kan visa sig erforderligt att ytterligare så göra under kommande år. Jag har endast velat påpeka detta i detta sammanhang.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 11.

Föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 152, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till statistiska centralbyrån och dess verksamhet; och

nr 154, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning angående verkställande av undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som genom Sveriges geologiska undersöknings försorg äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade jämte en i ämnet väckt motion.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 12.

*Ang. anslag
för viss
tekniskt-
vetenskaplig
forsknings-
verksamhet
inom kraft-
och bränsle-
området m. m.*

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 155, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverksproposition under tionde huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag för bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet samt för anskaffande av en anläggning för oljeutvinning ur trä, dels ock väckta motioner om anslag till vissa arbeten beträffande torvkolningsmetoden.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkterna 43 och 44 av tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen, dels att för bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 90,000 kronor, dels ock till anskaffande av en anläggning för oljeutvinning ur trä för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena, nr 186, inom första kammaren, av herr *Pålsson*, och den andra, nr 299, inom andra kammaren, av herr *Jönsson* i Revinge, vari hemställdts, att riksdagen måtte för budgetåret 1930/1931 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra reservationsanslag av 250,000 kronor för understödjande av ingenjören David W. Berlins arbeten för åstadkommande i industriell skala av en ekonomiskt-praktisk utföringsform av den vid Stränghult demonstrerade torvkolningsmetoden samt upprättande av fullständiga ritningar, kalkyler och kostnadsberäkningar för de metodens utförande avseende anläggningarna, samt att medlen måtte anvisas att utgå enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t kunde pröva skäligt i sådant avseende föreskriva.

Utskottet hemställde,

I:o) att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag

a) för bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 90,000 kronor,

b) till anskaffande av en anläggning för oljeutvinning ur trä m. m. för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor, ävensom

II:o) att riksdagen måtte, i anledning av ovanberörda motioner, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, huruvida och i vad mån försöksarbeten enligt den i motionerna angivna torvkolningsmetoden lämpligen skulle komma till utförande med anlåtande

av förefintliga statliga anläggningar, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill berörda övervägande kunde föranleda.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Johan Nilsson* i Malmö, *Wallen* och *Anderson* i Råstock, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

I:o) att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag

a) för — — — 90,000 kronor,

b) till — — — 100,000 kronor,

ävensom

II:o) att riksdagen måtte — — — komma till utförande eventuellt med anlitande — — — kunde föranleda,

eller att Kungl. Maj:t, om ytterligare försök vid anläggningen vid Strängshult skulle visa sig ur olika synpunkter lämpligare, måtte från industrilånefonden till herrar *David W. Berlin* och *J. Brink* eller aktiebolag mot säkerhet tillhandahålla för ytterligare försöksverksamhet erforderligt belopp högst 250,000 kronor.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! I detta ärende har jag och ett par medreservanter tillåtit oss föra fram ett alternativ så att säga extra. Jag tror, att kammaren skulle göra klokt i att besluta i överensstämmelse med reservationen. Därigenom skulle ingenting annat hända, än att Kungl. Maj:t får tillfälle att undersöka, vilket som är fördelaktigast, antingen att utföra de av utskottsmajoriteten föreslagna försöken där nere, där de egentliga experimenten pågått, eller utföra dem vid någon av staten ägd torvmosse. Denna fråga är, enligt mitt sätt att se, så pass viktig för tillgodoseendet av vårt framtida bränslebehov, att jag icke kan finna det lämpligt att den snöres in så snävt som utskottsmajoriteten här gjort. Om man går fram på den väg, reservanterna anvisat, tror jag, att man skall få sitt omdöme bättre grundat och att det skall bli lättare för Kungl. Maj:t att verkligen föreslå de mest praktiska åtgärderna.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Häruti instämde herrar *Lithander*, *Lovén* och *Wachtmeister*.

Herr **Jansson** i Falun: Herr talman! Jag tror ändå, att det är lämpligt, att riksdagen får se, vilket resultat utredningen kan komma till, innan man går med på att bemyndiga Kungl. Maj:t att utgiva ytterligare pengar för ifrågasvarande ändamål.

Jag skall icke längre upptaga tiden. Jag inskränker mig till att med hänvisning till utskottets motivering och med de ord, jag nu yttrat, yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr *Jansson* i Falun förenade sig herr *Bengtsson* i Norup.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag vill bara fästa uppmärksamheten på, att det inte alls är så, att man behöver anslå de pengar, som äro begärda i motionen, utan det skall blott beviljas lån enligt en av Kungl. Maj:t verkställd undersökning. Jag kan icke se, att det är skäl i att skrämja med den siffra, som är angiven. Beloppet behöver kanske inte tagas i anspråk mer än till en liten bråkdel.

Ang. anslag för viss teknisktvetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet m. m.
(Forts.)

*Ang. anslag
för viss
tekniskt-
vetenskaplig
forsknings-
verksamhet
inom kraft-
och bränsle-
området m. m.*
(Forts.)

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Statens befattningstagande med torvindustrin har ju resulterat i åtskilliga miljoners förlust. Man har inte kunnat komma ens till ett sådant resultat, att man kan under normala förhållanden ekonomiskt använda torv i konkurrens med andra brännämnen. Vid det förhållandet tycker jag att såväl motionärerna — jag vet inte riktigt om de själva tro på sitt förslag — som statsutskottets ärade vice ordförande kunde vara belåtna när det säges, att det får göras ett försök ännu en gång. Ja, ni få göra ett försök och se, om historien kan bli något till. Avdelningen fick sådana meddelanden rörande torvproblemet av kommerserådet Enström, att den, som hörde dem, kunde icke tveka om att han icke skulle tillmötesgå önskingarna att göra ett försök, om vilket ingen trodde på avdelningen, att det skulle föranleda någon ekonomisk framgång. Vi ha ansett, att vi icke skulle särskilt engagera oss ännu mera, då staten förut på de utmärkta mossarna i Vislanda gjort försök för järnvägsdriftens del, men det bara blivit förluster. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Jönsson** i Revinge: Herr talman! Jag skall bara be att kort och gott få förklara, att herr Olsson i Kullenbergstorp har fullkomligt orätt, då han säger, att de, som motionerat, icke skulle tro på möjligheten att från det laboratoriemässiga komma fram till praktisk verksamhet på området. Jag jämte andra ha tittat på laboratoriet och dessutom läst ett utlåtande från statens förste torvingenjör, vilket tyder på att problemet skulle vara löst. Jag tror, att man får lov att ägna saken den uppmärksamhet den förtjänar. Det är ofantliga värden, som kunna utvinnas, om man verkligen kan lösa frågan om kolning av torv. Jag ber, herr talman, att få instämma i yrkandet om bifall till reservationen.

Herr **Lithander**: Herr Olsson i Kullenbergstorp sade, att det är en sorglig historia, den här torvhistorien, och att den kostat staten mycket pengar i experimenter. Det är tydligt och klart, att »historien» är svårlöst, men den syftar till att man framöver skall kunna undvika en ännu sorgligare historia, nämligen att landet, när det blir tvunget att lita till sina egna bränsleförråd, icke blir strandsatt, därför att man uraktlåtit att använda mellantiden för att komma till ett resultat. Det är så med experiment, icke minst på torvområdet, att de kosta pengar. Det kunna de göra under många år, men till slut komma vi till goda och gagneliga resultat för landet. Nog är det mycket bättre att ge Kungl. Maj:t rätt att använda dessa pengar, som det nu är fråga om att eventuellt använda, än de tre miljoner, som kammaren — icke jag, ty jag hade en annan mening — beviljade härom dagen till jag höll på att säga Allmänna sparbanken, men jag menar Jordbrukarbanken. Här gäller det att använda pengarna till något, som kan ge tiodubbelt igen eller så mycket, att vi icke kunna mäta det i pengar, nämligen vad oberoendet beträffar framöver. Jag ber, herr talman, att få instämma i det av herr Anderson i Råstock framställda yrkandet.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Anderson i Råstock begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 155, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Ang. anslag för viss tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet m. m.
(Forts.)

§ 13.

Vidare föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 156, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning, dels ock i särskild proposition framlagda förslag angående anslag för budgetåret 1930/1931 till lots- och fyrinrättningen; och biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 14.

Å föredragningslistan var härefter upptaget statsutskottets utlåtande, nr 159, i anledning av väckta motioner om avsättande av medel till en hjälpfond för Norrbottens län.

Ang. en hjälpfond för Norrbottens län.

I två likalydande motioner, nämligen nr 43 i första kammaren av herr *Bergqvist m. fl.* och nr 92 inom andra kammaren av herr *Hage m. fl.*, vilka motioner hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, hade föreslagits, att riksdagen för budgetåret 1930/1931 måtte av statens inkomster från Luossavaara—Kiirunavaara Aktiebolag anvisa ett belopp av 100,000 kronor att tillföras Norrbottens läns hjälpfond.

Utskottet hemställde, att riksdagen i anledning av ovanberörda motioner måtte för tillfälliga hjälpåtgärder för lindrande av nöd m. m. bland befolkningen i Norrbottens län anvisa för budgetåret 1930/1931 under riksstatsens femte huvudtitel ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Uti en vid utlåtandet fogad reservation hade herrar *N. J. Martin Svensson, Hammarskjöld*, andre vice talmannen *Nilsson* i Bonarp, *Olsson* i Blädinge, *Holmgren* och *Persson* i Fritorp förklarat sig anse, att utskottet bort hemställa, att ovanberörda motioner ej måtte av riksdagen bifallas.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr **Persson** i Fritorp: Herr talman, mina herrar! Som kammaren behagade finna, har det vid detta utlåtande fogats en reservation av sex av ledamöterna i utskottet. Det är endast två från första kammaren, men enligt vad jag erfarit har första kammaren efter votering avslagit utskottets hemställan, och jag önskar, att denna kammare måtte komma till samma resultat som första kammaren gjort i denna fråga. Jag vill gärna erkänna, att majoriteten har rätt, då den säger, att detta förslag är synnerligen behjärtansvärt, men anledningen till att jag gått emot det är, att man därigenom inför enligt min mening en alldeles ny princip. Jag kan icke heller ur utskottets yttrande utläsa några som helst direktiv, hur länsstyrelsen skall disponera denna fond. Länsstyrelsen i Norrbottens län får 100,000 kronor för lindrande av nöden och lättande av andra svårigheter. Det är dock så, mina herrar, att nöd och fattigdom härskar överallt och även i andra län i vårt land, och jag håller före, att om riksdagen bifaller utskottets förslag, måste konsekvensen bli den, att övriga län i landet få liknande hjälp. Jag är visserligen säker om att våra

Ang. en
hjälpfond
för Norr-
bottens län.
(Forts.)

länsstyrelser då få många spekulanter som vilja erhålla bidrag ur fonden, men jag måste också säga, att våra länsstyrelser få mycket besvär. Jag ber, herr talman, med dessa få ord att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Med herr Persson i Fritorp förenade sig herrar *Lindqvist* i Halmstad och *Magnusson* i Tumhult.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Det här låter ju riktigt farligt. Men jag skall bara be att få erinra dem av kammarens ledamöter, som voro med om riksdagsresan i somras, om att vi då hade tillfälle att se åtskilligt i fjällbygden, som verkligen var av den beskaffenhet, att vi icke borde hålla så järnhårt på principerna, som man tycks göra. Herr Persson i Fritorp klagade över att det icke fanns några direktiv för länsstyrelsen, och sedan kom han fram till att just därför att det icke fanns några direktiv blir det ett så svårt arbete för länsstyrelsen att göra detta. Jag kan nämna för kammarens ledamöter, att det icke torde behövas några direktiv om hur det skall förfaras, när en fjällbonde mistat sin enda ko och icke kan med egna medel skaffa sig en ny. Det är familjens och barnens existens det gäller, det är fråga om huruvida de skola få en mjölkskvätt till maten eller ej. Skall man behöva särskilda direktiv för det? Jag tror, att andra kammaren med hänsyn till hur saken ligger till lugnt kan se bort från de principiella betänkligheterna. Men om kammaren hyser principiella betänkligheter därför att det finnes ett stort antal län utöver Norrbottens, där man kan tycka, att det är rimligt att också få en liten slant till förfogande, skall jag be att för kammarens ledamöter få omtala, att det under 1800-talet skänktes en liten fond till Örebro län, som kallas Örebro läns allmänna fattigvårdsfond. Sedan har lagstiftningen förbättrats på området, så att fonden icke behövt tagas i anspråk för det ursprungliga ändamålet. Häromåret gick därför landstinget in till Kungl. Maj:t med en framställning om att reglementet och namnet på fonden måtte få ändras, sedan fonden vuxit till omkring 500,000 kronor och ingen särskild anledning att begagna den för enskilda fall fanns. Vi fingo reglementet ändrat, och nu får den användas på ett mera vidsträckt sätt, men det faller ingen in att, därför att det icke finnes några detaljdirektiv rörande förvaltningen av fonden, önska, att fonden vore borta. Den har åstadkommit stor nytta. Jag tror, att ett försök lugnt kan göras av andra kammaren, och jag ber att kammaren måtte bifalla utskottets hemställan.

Fru *Nordgren* instämde häruti.

Herr **Persson** i Fritorp: Herr talman! Herr Anderson i Råstock började med att säga, att det var något farligt i mitt yttrande. Ja, principen är farlig. Annars tycker jag, att herr Anderson i Råstock är farligare än jag med mitt lugna och fridsamma väsen. Jag vill icke bestrida, att länsstyrelsen har möjlighet utdela dessa pengar, men jag vill erinra den föregående talaren om den resa vi gjorde tillsammans 1925 i Västerbottens läns fjälltrakter. Jag tycker, att där i Västerbottens län härskade mera nöd och fattigdom än i Norrbottens län, åtminstone har jag fått den uppfattningen vid de resor jag gjort i övre Norrland. Jag vill upppepa, att om riksdagen ställer medel till förfogande för Norrbottens län, konsekvensen måste bli, att riksdagen också måste anvisa medel till Västerbottens län och många andra, förmodligen alla län i riket, om där råder nöd, och nöd finnes säkerligen överallt.

Herr Anderson i Råstock talade om en fond i Örebro län, och om jag fattade honom rätt hade den till uppgift att motverka fattigdomen. Det skulle, mi-

na herrar, bli en ny slags fattigvård, och det är en ny princip, som vi äro med om att införa, och till detta vill jag icke medverka, det kan ha med sig konsekvenser som icke kunna överblickas.

Ang. en
hjälpfond
för Norr-
bottens län.
(Forts.)

Herr Hage: Herr talman! Eftersom den närmast föregående talaren har i denna fråga inblandat nöden i Västerbottens län, skall jag erkänna, att även i Västerbottens län finnes nöd. Men när den föregående talaren betonade, att han trodde, att det i Västerbottens län fanns trakter, där nöd existerade i större utsträckning än inom Norrbottens län, vill jag mot detta säga, att såvitt jag förstår har den föregående talaren icke i detalj studerat förhållandena i Norrbottens län. Ty i annat fall skulle han ha kunnat konstatera, att särskilt i Norrbottens finnbygd finnas trakter, om vilka jag tror man kan säga, att *där* existerar ett nödtillstånd, som överstiger i allmänhet det, som existerar inom andra delar i landet. Jag tror alltså, att förhållandena där uppe i synnerligen hög grad motivera ett anslag av denna art.

Nu vill jag — eftersom den föregående ärade talaren kom in på, att man icke skulle ha några *direktiv* att följa vid utdelningen av dessa anslagsmedel — säga, att i Norrbottens län har existerat en nödhjälpsfond och att det för den icke har funnits några direktiv. Dock har man ansett, att man kunnat vidtaga åtgärder mot nöden, trots frånvaron av speciella direktiv. Det är icke första gången således på detta område, som man går in för hjälpverksamhet utan bestämda direktiv.

Nu vill jag också säga, att Norrbottens län befinner sig i en särskild ställning, om man jämför länet med andra län. Och vad som särskilt skiljer Norrbottens län från andra län, är den omständigheten, att en stor del av egendomen där ligger i statens händer. Det är t. ex. så, att omkring 70 procent av skogarna äro i statens eller det allmännas ägo. Vidare är hälften av gruvorna i statens händer. När man — och detta med rätta — gör gällande mot enskilda och mot bolag och dylika, som driva verksamhet i landet, att de skola fullgöra vissa sociala förpliktelser inom den del av landet, där de bedriva sin verksamhet, så är det rimligt, att man på staten, då den äger så stor del av egendomen, ställer samma krav, som man skulle ställa på de enskilda, om de i större utsträckning ägde egendomen där uppe. Det är en synpunkt, som i särskilt hög grad motiverar, att man gör något på detta område.

Slutligen vill jag framhålla, att de speciella lokala förhållandena, exempelvis de stora avstånden där uppe i Norrbottens län, åstadkomma, att vissa åtgärder, om man skall göra dem på ett tillfredsställande sätt, draga större kostnader än i andra delar av landet. Det är också en synpunkt, som bör tillmätas stor betydelse, då man tar ställning till denna fråga.

Från dessa utgångspunkter ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Ja, vi veta ju, att det är på minst ett tjugotal olika områden, som Norrbottens län har specialanslag, vilket inga län i södra Sverige ha, så att de skäl, som herr Hage kommit med, äro vi vana vid.

Nu skulle detta anslag vara egendomligt för länet. Ja, men fråga är, om man icke får sådana anslag för andra län också så småningom. Reellt sett är det icke någon fara å färde för Norrbottens län, även om reservationen segrar, ty där få ni allt vad ni peka på. Nu vilja ni icke ens ha besvär att peka på vad det skall vara, utan vi skola ge pengar utan vidare, under det att ni icke behöva ange, vad ni skola ha dem till. Jag tycker, att man åtminstone kan ange, vad man skall ha pengarna till, och därför yrkar jag bifall till reservationen.

Ang. en
hjälpfond
för Norrbottens län.
(Forts.)

Herr **Anderson** i Råstock: Då herr Persson i Fritorp sade, att den fond i Örebro län, som jag talade om, var ett nytt slag av fattigvård, förstår jag inte, var han fick det ifrån. Vi ha ju nyligen ändrat reglementet, så att vi slippa att använda pengarna enbart till det. Det fanns för snäva direktiv. I detta fall vilja vi lämna länsstyrelsen i Norrbottens län tillfälle att t. ex. hjälpa en fattig fjällbonde med femtio kilo till utsäde eller ersättning för en förlorad ko eller dragare eller dylikt, med andra ord tillfällig hjälp. Man får komma ihåg, att just där uppe har staten stora inkomstkällor av stor betydelse för statens finanser. Motionärerna ha yrkat, att det skulle göras en årlig avsättning efter ett öre per ton exporterad malm. Det är emellertid i utskottets förslag icke fråga om att använda sig av något sådant beräkningssätt, utan det är endast fråga om ett extra reservationsanslag under femte huvudtiteln. Punkt och slut. Alla principer till trots böra vi låta våra hjärtan tala, i synnerhet som det är upplagt blott för ett år. Det är särskilt detta jag skulle vilja trycka på. Jag vidhåller mitt yrkande.

I detta anförande instämde herrar *Bengtsson* i Norup, *Carlsson-Frosterud* och *Nilsson* i Örebro.

Herr **Lövgren**: Herr talman! När det finnes ett län här i landet, som i utsträckning är lika stort som Götaland, så är det väl ej orimligt, om länsstyrelsen i det länet har 100,000 kronor till förfogande för att reglera en del saker, som behöva regleras, men som äro ytterligt svåra att reglera, om man skall komma med förslag till riksdagen för att få den saken gjord. Icke är det väl något alldeles okänt, att man använder inkomster från gruvfälten i Norrbotten för att reglera något på ett särskilt område. Man avsätter 8,000,000 kronor av dessa inkomster årligen för att bringa ner statens järnvägars lånekapital. Vad innebär det? Jo, man avsätter 8,000,000 kronor av malminkomsterna för att sydsvenskarna och landet i dess helhet skola få lägre fraktsatser. Skåne kan taga emot 8,000,000 kronor av riksdagen som gåva för att uppehålla sockerbetsodlingen. Det är riktigt och rättfärdigt. Skåne kan taga emot 10 öre per kilogram i tull för det socker som produceras. Det är riktigt och rättfärdigt. Skåne kan taga emot 10,000,000 kronor när det är fråga om ersättning för kreatur, som dött av smittosam sjukdom. Men när jag väcker en motion och begär ersättning för 8 hästar, som dött i Korpilombolo av smittosam sjukdom, säger statsutskottet, att det är en farlig sak, och den vill utskottet ej vara med om (ärendet kommer i nästa plenum). Men jag ber att få påpeka, att sedan statsutskottet sålunda sagt, att norrbottningarna ej kunna få ersättning för de kreatur, som dött genom smittosam sjukdom, utan att sådan förmån endast kan komma skåningarna tillgodo, så kunde ett dylikt anslag vara ett ypperligt medel i länsstyrelsens händer till att även förhjälpa en norrbottning, som förlorat kreatur, till ersättning.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Hedlund** i Östersund: Herr talman! Jag har begärt ordet för att förklara, varför jag, ehuru norrlänning, ej kan rösta för utskottets förslag utan kommer att gå på reservationen. Om motionärerna eller statsutskottet föreslagit, att dessa medel skulle användas för vissa ändamål orsakade av särskilda förhållanden i vissa landsändar, skulle jag utan betänksamhet gått med på det. Men då man ej får klarhet om vad medlen skola användas till, utan snarare får den uppfattningen, att meningen är, att Norrbottens fattiga skola få hjälp på annat sätt än andra fattiga, då kan jag ej vara med. Jag vet, att fattigvårdsförhållandena i Norrbotten ej stå efter dem i andra län. Fattigt folk få den hjälp de behöva. Att kommunerna bli tyngda är sant, men vill

staten lätta bördorna då får man tänka sig andra vägar än de, som motionärerna nu gå. Vi ha i Norrland fattigvårdsförhållandena ordnade lika väl som i andra landsdelar, och då varje människa, som kommer i sådant nödläge, som herr Anderson i Råstock exemplifierade, kan hjälpas till rätta med den fattigvårdslagstiftning vi ha, kan jag med gott samvete lägga min röst för bifall till reservationen.

*Ang. en
hjälpfond
för Norr-
bottens län.
(Forts.)*

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Den förste ärade talaren framhöll, att det vore en farlig princip att gå in på utskottets förslag. Jag tror, att principen här i riksdagen alltid varit, att när hjälp är befogad och behöfvig, har riksdagen icke tvekat att lämna hjälp.

TVÅ SKÄL tala för bifall till utskottets förslag. Det ena är, att norrbottningarna i allmänhet ha så svårt att dra sig fram. Många gånger få de icke sitt hö bärgat, och understundom förstöres skörden av frost. Det finnes tillfällen, då hjälp är av behovet påkallad. Man kan också förstå, att kommunerna många gånger ej kunna träda emellan på grund av de höga skatterna.

Det andra skälet är, att staten har stora inkomster från Norrbotten. Den är delägare i och har inkomster från gruvorna, och det bör därför ej vara farligt, att staten lämnar något bidrag av dessa inkomster för att lindra en nöd, som råder i detta län och som många gånger är kännbar. Jag tror å andra sidan ej, att det är rätt av herr Lövgren att klandra skåningarna. Skåningar och norrbottningar böra ej avundas varandra, utan vi böra känna oss som svenska män. Det är som en sådan jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Grapenson**: Herr talman! För mig som svensk riksdagsman och norrbottning har det alltid varit en kär tanke, att vårt land skulle sträva efter att däruppe i norr skapa fram ett gränsbälte, som i alla avseenden känner sig så lyckligt som möjligt, ett gränsbälte, vars näringsliv är väl utvecklat och vars befolkning är talrik och stark i sin kärlek och hängivenhet för vårt svenska fosterland.

Den landsdel det här är fråga om ligger långt uppe i norr. Vi ha härifrån Stockholm omkring 600 km. till Malmö, men vi ha över 1,400 km. till Kiruna, sålunda mer än dubbelt så lång väg. Och Sveriges område fortsätter åtskilligt längre mot norr än till det avlägsna Kiruna. Herr Lövgren har redan påpekat, att Norrbottens län är stort. Det omfattar cirka en fjärdedel av Sveriges yta. När missväxt eller en annan olycka inträffar i vida delar av de avlägsnare trakterna i detta län, så äro icke följderna av en sådan händelse i en hast utredda och avhjälpda. Det ligger i sakens natur, att de stora avstånden bereda oanade svårigheter att raskt överblicka ställningen och att i samband därmed avgöra i vilken omfattning hjälp erfordras. Ett exempel härpå hava vi i årets missväxt och timade olyckor å hö genom renar. Det dröjde in i februari månad, innan länsstyrelsen i Norrbotten kunde någorlunda exakt beräkna i vad mån ett allmänt ingripande var erforderligt för nödens lindrande. Först i medio av april var det möjligt för Kungl. Maj:t att fatta ett första beslut i ärendet. Är jag rätt underrättad, så är ännu i dag frågan om fraktledning å hö till de nödlidande trakterna oavgjord. Den frågan dör givetvis nu av sig själv, då sommaren bryter in även uppe i Norrbotten. En och annan har måhända önskat en dylik lösning på fraktnedsättningsfrågan. Men hur är det under sådana förhållanden med dessa, som drabbades av olyckan? Bli de också hjälpta på detta sätt, när hjälpen kommer först då, när frågan varit under utredning 5, 6, kanske 8 månader. En sådan nödhjälpsverksamhet är allt annat än praktisk.

Det är bl. a. dylika svårigheter man vill komma över genom den föreslagna

Ang. en
hjälpfond
för Norr-
bottens län.

(Forts.)

fonden. Konungens befallningshavande i Norrbottens län skulle här få ett inedel i sin hand att, utan den byråkratiska omgång, som alltid erfordras för att regering och riksdag skola kunna bevilja ett anslag, raskt ingripa vid särskilda tillfällen, då läget så kräver.

Det har talats här om principiella svårigheter. Ja, räknar man med att detta län omfattar en fjärdedel av hela vårt land och därmed, att Norrbotten är en så avlägsen landsdel som den är, så tror jag icke, att andra län åtminstone från dessa synpunkter kunna yrka på likhet i principen. Men det må vara därmed huru som helst. Beträffande en princip bör man väl ändå i första rummet fråga sig: om principen är god och landsgagnelig eller icke? Vad Norrbotten län beträffar så är en dylik princip gagnelig. Och jag har för min personliga del icke något emot att principen utsträcktes även till Västerbottens län, ty jag är övertygad om, att även där kämpar befolkningen i fjälltrakterna med stora svårigheter liksom i ytterligare ett antal län, där avlägsna fjällbyar förefinnas. Vi skulle ju, helt lösligt framkastat, kunna tänka oss, att principen utsträcktes till, låt oss säga, en sträcka lika långt mot norr som det är från Stockholm till Ystad. Även i sådant fall tror jag, att vi icke skulle få det så svårt att komma tillrätta med principfrågan.

Då sålunda, herr talman, statsutskottets förslag enligt min mening länder till nytta och bättnad för de nordliga gränstrakter det här är fråga om, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Fru Nordgren: Herr talman! Jag hade inte tänkt yttra mig i denna fråga, då jag ju genom mitt instämmande i herr Andersons i Råstock anförande givit min mening tillkänna i densamma. Men jag kan inte uraktlåta att uttala min förvåning över herr Lövgrens i Nyborg utfall mot Skåne. Ty skåningarna ha, enligt mitt förmenande, alltid visat sig hjälpsamma mot norrlandsbefolkningen, då svårigheter uppstått på grund av missväxt och dylikt. Då ett antal riksdagsledamöter i somras under norrlandsresan gästade Norrbotten, erinrade också en av länets tidningar härom i sin hälsning till oss och framhöll att Skåne vid flera tillfällen bisprungit de nödlidande i Norrbotten med såväl naturprodukter, som penningar och kläder. Ja, tidningen i fråga påstod till och med att skåningarna någon gång på 90-talet, vid ett dylikt tillfälle sänt upp avlagda baltoaletter och silkesstrumpor, vilket väl var överdrift, då sistnämnda plagg åtminstone på den tiden knappast förekom. Med hänsyn till dessa fakta, tycker jag det var tämligen onödigt av herr Lövgren att indraga sockersubventionen till Skåne i denna debatt. Jag känner ju ej norrlandsförhållandena mer än vad jag kunnat läsa mig till, och genom den inblick i desamma som man kunde få under tiodagarsfärden i Norrland. Och jag medger, att de intryck man får på en sådan färd kanske inte i alla delar äro fullt riktiga. Herr Persson i Fritorp hade ju exempelvis vid en dylik resa fått den uppfattningen, att nöden var störst i Västerbotten. Den uppfattningen fick inte jag. Jag fann Västerbotten vara ett rikt och bördigt landskap, och jag styrktes i denna min uppfattning av landshövding Ringstrands tal till oss i Umeå, där han redogjorde för hur ekonomiskt välsituerat Västerbotten var och hur duktig befolkningen där var. Då jag kom till Norrbotten, fann jag däremot förhållandena helt annorlunda, och det gjorde ett synnerligen starkt intryck på mig, då jag såg mängden av barn, som föreföllo undernärda och stämplade av rachitis. Jag tror, att den uppfattningen är riktig, som jag fick, att förhållandena i Norrbotten äro betydligt annorlunda än i något annat län. Och jag har styrkts i densamma av en statistik, som jag fått i min hand, och som visar, att i Norrbotten utgöra understödstagarna 8.46 % av befolkningen, medan det näst kommande länet har 7.1 % och man i övriga län är nere i 2.16 % understödstagare. Det visar ju, att det är ett stort antal fattiga och hjälpbehövande i Norrbottens län. Jag tror därför,

att man gör klokt i att se bort från de principiella synpunkterna och i stället anlägga rent mänskliga sådana på den här frågan, samt anslå de 100,000 kronor, som utskottet föreslår.

Jag skall i denna debatt icke blanda in en annan fråga, som kommer upp till behandling senare, ehuru det vore frestande att göra det, nämligen anslagen till Svenskbybornas hemforsling. Där gäller det ett anslag på 350,000 kronor för att hjälpa hit en folkspilra, som visserligen en gång haft sina rötter i Sverige, men i århundraden bebott ett annat land. Härvidlag ha statsmakterna visat sig generösa och den enskilda offerviljan varit storslagen. Men när det gäller att hjälpa de fattiga i det egna landet, hyser man betänkligheter.

Herr talman, jag ber att på det varmaste få tillstyrka utskottets förslag, till vilket jag yrkar bifall.

Herr Carleson: Herr talman! Det är klart, att om man jämför olika landsändar i vårt land, skall man möta de största svårigheterna att kunna reda sig just i Norrbotten. Att detta är förhållandet, framgår av de exempel man har på kommunalskatter och dylikt. Men det är så, att det finnes andra delar av landet, särskilt i Västerbotten, där man möter likartade förhållanden på vissa håll, kanske även i län söder därom. Detta skulle tala för, att man borde, som herr Grapenson också sade, gå vidare och ge anslag till andra landsändar. Ett annat skäl för ifrågavarande anslag har anförts, nämligen att staten har stora inkomster från Norrbotten. För min del tycker jag, att detta skäl gäller endast om staten erhåller inkomsterna på ett sådant sätt, att det medför ökade svårigheter för länet. Men det är motsatsen, som är förhållandet. Genom att gruvfälten exploateras ha stora delar av Norrbotten kommit i bättre läge än förut på grund av ökade avsättningsmöjligheter.

Man har invänt mot förevarande förslag — och denna invändning biträder jag — att om man nu går att bevilja ett dylikt anslag, så gör man det utan att lämna några direktiv för dess användande. Här har framhållits, att det är fördelaktigt, att man lämnar länsstyrelsen fria händer, och man betraktar som principrytteri att ge direktiv, och man talar om byråkratism, om man skulle bestämma vissa regler. Få av de herrar, som åberopa dessa skäl, torde emellertid dess bättre senare i statsutskottet vid prövning av anslag åberopa skäl, vilka i större utsträckning skulle leda till uteblivande av regler för anslags användande. Jag är för min del övertygad om, att om man ger Norrbottens län detta anslag för att utan närmare direktiv användas, för lindrande av nöd m. m. bland befolkningen i Norrbottens län, kommer man vid kommande riksdagar att begära dylika anslag för andra landsändar, på samma lösa villkor. Jag tager för givet, att riksdagen då finner, att man är inne på oriktig väg. Jag kommer för min del att rösta för reservationen.

Herr Lövgren: Herr talman! Jag vill säga till fru Nordgren, att det aldrig ett ögonblick skulle falla mig in att tro, att hon hyser några fientliga planer mot Norrbotten. Det som uppkallade mig var närmast herr Persson i Fritorp, som också sitter där nere på den bänken och som i sitt anförande i dag representerade en fränhet, som sannerligen är något malplacerad i betraktande av den gynnsamma behandling, som Skånes livsfrågor fått av riksdagen och vilka frågor jag vid åtskilliga tillfällen också visat mig behjarta. Kammarens ledamöter skola förstå mig, om jag tar i litet hårdhänt, därför att jag har kanske mer än någon annan av Norrbottens representanter under de sista fem, sex åren haft att slita med svårigheterna och komma till rätta med saker och ting där uppe. När det nu är på det sättet, att det årligen går tiotals miljoner från gruvorna där uppe till staten som en ren och klar inkomst och man pumpar

*Ang. en
hjälpfond
för Norr-
bottens län.
(Forts.)*

ut virket från våra skogar och bogserar det söderut, under det att vi själva få gå arbetslösa och våra sågverk kippa efter andan på grund av en asocial försäljningspolitik från domänstyrelsens sida, då få ni förlåta, om jag som Norrbottensrepresentant tycker, att det är en smula småaktigt att icke kunna vara med om att ge länsstyrelsen där uppe det futtiga anslag på 100,000 kronor, som det här är fråga om, och därigenom bereda möjlighet att reglera på en del punkter, där det förekommer en skriande nöd, som behöver regleras.

Herr **Persson** i Fritorp: Herr talman! Bara några få ord. Om jag hörde rätt, sade herr Anderson i Råstock, att detta anslag gällde bara för ett år, men jag skulle då vilja fråga den ärade talaren, huruvida han, om det kommer framställning nästa år igen, även då är beredd att rösta för bifall? Jag menar, att man måste räkna här med ett permanent anslag både för Norrbotten och säkerligen även till många andra län i riket.

Till herr Lövgren vill jag säga, att jag icke alls vill inlåta mig på någon debatt med honom om hur mycket skåningarna taga emot ur statskassan. Det skulle ta alldeles för lång tid att debattera ett sådant spörsmål. Det vore ju också möjligt att peka på att även Norrbotten fått mycket pengar, ehuru den saken icke alls hör hit. Det är att blanda ihop saker, som icke höra till förevarande ärende.

Herr Lövgren nämnde, att han hade väckt en motion, som blivit avstyrkt och som kommer på kammarens bord i dag, tror jag han sade. Den motionen avsåg ett anslag till personer, som skulle erhålla ersättning med anledning av en smittsam hästsjukdom. Herr Lövgren erinrade i det sammanhanget om att Skåne fått så mycket pengar till följd av mul- och klövsjukan. Det är alldeles riktigt, men jag vill erinra herr Lövgren om en annan sak. För två à tre år sedan väcktes det motion från Skånehåll om ersättning till en skåning, som hade en massa svin ute vid Enskede här i Stockholm och som blivit alldeles ruinerad, därför att svinen fått en smittsam sjukdom och allesammans måste slaktas ned. Denna motion var före två gånger men blev avslagen av riksdagen, så att det är inte alltid skåningarna få vad de vilja.

Han sade vidare, att jag talade mycket fränt mot Norrbotten. Ja, från det är man alltid här i riksdagen, så snart man vågar gå emot en begäran, som berör Norrbotten. Få norrbottningarna icke sin vilja fram, anse de, att man är från. Jag kan ju dock säga, att jag i utskottet biträtt förslaget om att man skall bygga en ny hamn avsedd för Haparanda för en beräknad kostnad av bortåt 1,000,000 kronor, ett ärende, som kommer in på kammarens bord en av de närmaste dagarna, och tidigare många gånger röstat för olika förslag avsedda hjälpa Norrbotten, men detta nu föreliggande förslag kan jag omöjligen biträda.

Sedan vill jag säga ett par ord till herr förste vice talmannen. Han sade, att för honom förelågo inga som helst principiella betänkligheter att rösta för detta anslag. Han röstade för ett förslag, om det var befogat, och sedan ansåg han, att principerna icke hade med saken att göra. Jag vill endast säga till herr förste vice talmannen, att jag tror, att inom det län, där vi båda bo, är det många av stugornas folk, som också äro i behov av hjälp, kanske i lika hög grad som fallet är i Norrbotten.

Herr **Månsson** i Furuviik: Herr talman! Det framgår tydligt av denna debatt, att det nuvarande rikshushållningssystemet icke duger i längden. Det kan icke vara rimligt med detta förhållande, som här påtalats, att av statens inkomster från Norrbotten 8 à 9 miljoner kronor gå åt till betalning av statskulden eller till sänkning av frakterna för landets mera förmögna och mera välställda provinser. Norrbotten är ju ett landskap, som är så gott som skog-

löst. Det är ett landskap, där de förmögnare bo i Stockholm och i Östergötland och i Skåne. De, som varit aktieägare i bankerna och i sågverksbolagen, ha plockat från Norrbotten ofantliga summor under de gångna årtiondena. Det är ett landskap med hårt klimat och med en svårbrukad och nästan ingenting givande jord. När de nu ha den där lilla inkomsten av malmbergen, tycker man, att de böra få ha den inkomsten något så när i fred. Det är för mig givet, att vi måste slå in på ett mera provinsieellt, så att säga federativt rikshushållningssystem. Vi kunna svårigen i längden komma ifrån det, att varje provins bör få själv klara sig. Därav vinnes den fördelen, att man i vederbörande provins blir mera intresserad av hushållningen i länet. Jag har förut icke tagit till orda i kammaren om denna sak, men jag har skrivit något om den i en artikel och resonerat med riksdagsmännen om saken, och när vi gå till en omläggning av samhället i flera avseenden, som vi måste göra, när vi inom kort utan tvivel måste för arbetslöshetens skull tillgripa en så pass allvarlig åtgärd som civil värnplikt, så måste vi även tänka på detta, att varje provins bör själv leva på sina inkomster så mycket som möjligt utan att andra fingra på dem. Sedan får varje provins ge ett särskilt bidrag till statskassan.

Jag anser, att detta anslag är en liten, liten början i denna riktning, och på grund därav är det, som jag kommer att rösta för bifall till motionen.

Vi skola icke här riva upp någon storm, men jag tycker, att man skall hålla munnen i Skåne, när man vet, hur många som där draga åt sig ofantliga summor från de fattiga och rika i andra landsdelar och icke minst från Norrland. Då är det icke anständigt att komma upp och hålla sådana anföranden, som i dag ha hållits från Skånes sida. När det gäller understöd och hjälp, böra de vara tysta i kammaren.

Herr Carlsson-Frosterud: Herr talman! Jag skulle kanske icke ha kommit att ansluta mig till statsutskottets förslag, om jag icke tidigare hade haft en mångårig erfarenhet av förhållandena i Norrbotten, där ofta återkommande svåra nödlägen uppstå på grund av ogynnsamma naturförhållanden, då skörden i fjälltrakterna till den grad slår fel, att det kanske tvingar till nedslaktning av boskapen, den enda egendom, som många fattiga människor som bo i dessa oändliga vidder ha till sitt förfogande. Vad är då att göra vid sådana tillfällen? Jo, tidigare har man gått till väga på det sättet, att man utfärdat ett allmänt upprop till sydligare delar av landet att sända fodervaror o. dyl. dit upp för att avhjälpa nöden hos lappmarksbefolkningen. Denna vädjan har i regel mycket välvilligt efterkommit av befolkningen i de sydligare delarna av landet. Att frakta fodervaror, spannmål och potatis från södra Sverige dit upp kostar emellertid pengar, och vem skall betala frakterna? Jag har ännu i livligt minne en kommunalstämma för 27 år sedan i Gällivare församling, som särskilt blivit utlyst för att vidtaga åtgärder för avhjälpan av nöden. Vid denna stämmas början yttrade nuvarande ledamoten av första kammaren, biskop Bergqvist, som då var kyrkoherde i församlingen, att knapast har ett nödår gått till ända, förrän ett nytt står för dörren. Man gick då till väga på det sätt, som jag nyss nämnde. Det första av nämnda nödår inträffade 1902. År 1903 inträdde samma förhållande på nytt, och då fick man upprepa samma procedur. Det är icke så enkelt att råda bot på dylika förhållanden, som man kan tro här nere i sydligare delar.

Den föreliggande frågan anser jag har blästs upp till alltför stora dimensioner. Visserligen ha motionärerna föreslagit, att det skulle beslutas en årlig avsättning av 100,000 kronor ur malmvinsterna för bildandet av en sådan nödfond, men statsutskottet har ju inskränkt detta förslag till att man skulle bevilja ett extra reservationsanslag under femte huvudtiteln på 100,000 kronor för en gång. Man har sålunda icke bundit någon del av malminkomsterna un-

*Ang. en
hjälpfond
för Norrbottens län.
(Forts.)*

Ang. en
hjälpfond
för Norr-
bottens län.
(Forts.)

der en framtid, och reservanterna ha sålunda enligt min mening gått på sidan om statsutskottets förslag, då de ha polemiserat mot olämpligheten av att binda vissa inkomster vid vissa utgifter. Det har ju utskottet icke föreslagit.

Man måste ju se på den praktiska nytta, som ett anslag sådant som detta skulle ha för Konungens befallningshavande i ett län, där nödsituationer tämligen ofta förekomma. Om länsstyrelsen hade 100,000 kronor i en fond att tillgripa vid nödtillfällen finnes möjlighet att därmed bestrida i första hand fraktkostnader o. dyl. för förnödenheter, som måste tagas upp en masse från de södra delarna av landet. Äro förhållandena så pass tillfredsställande, att man icke behöver tillgripa extra åtgärder, finnas ju pengarna kvar. Det är i alla fall gott att det finns en liten slant till förfogande då nöd inträffar. Det är icke fråga om något annat, och det är icke fråga om att binda malminkomsterna för framtiden för något visst ändamål. Man bör se praktiskt på saken och tänka på vilken betydelse detta skulle ha vid olyckstillfällen. Man bör också tänka på vilka ytområden det här gäller. Jag tänker på Gällivare församling, som omfattar 170 kvadratmil, endast den socknen, och de andra socknarna äro av nästan samma storlek. Över hela denna kolossala yta äro människor spridda, kanske med flera mils mellanrum mellan varje åbo. Svårigheterna att vid nödtillfälle kunna skaffa hjälp, då alla äro lika fattiga, äro givetvis oerhörda.

Med den erfarenhet jag har, har jag för min del icke kunnat uraktlåta att behärta det förslag, som motionärerna ha väckt, och det är därför, som jag yrkar bifall till statsutskottets förslag. Min uppfattning är, att riksdagen därmed gör en god och nyttig gärning för framtiden.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Hage: Herr talman! Jag skall endast yttra några korta ord med anledning av de föregående anförandena.

Till dem, som äro så rädda för att detta anslag skall komma till en felaktig användning på grund av att det icke existerar några bestämda direktiv för dess användande, ber jag då att få säga, att detta anslag kommer ju, om det nu lämnas, att revideras av riksdagens egna revisorer, statsrevisorerna, och riksdagen kommer alltså att ha en direkt kontroll över dessa medels användning.

Sedan skall jag be att ytterligare få tillägga, att detta anslag, varom begäran kommit fram i en motion, som sedan tillstyrkts av utskottet, grundar sig icke på några funderingar av enskilda riksdagsmän på norrlandsbanken, utan förslaget har egentligen kommit från länsstyrelsen och grundar sig på den erfarenhet, som länsstyrelsen har vunnit under sysslandet med förhållandena i Norrbotten. Länsstyrelsen har alltså kommit till den alldeles bestämda uppfattningen, att ett anslagsgivande på det sätt, det nu sker, är sådant, att det är mycket svårt att bemästra alla nödhjälpsfrågor där uppe. Man kan icke komma till allas hjälp på detta sätt och inom ramen för det system, som nu finnes, och det är från *den* utgångspunkten, som länsstyrelsen framfört detta förslag. Det har alltså icke framkommit genom några enskilda personers framställningar annat än i andra hand från representanter här i riksdagen.

Så vill jag säga till herr Hedlund på jämtlandsbanken, att här gäller det icke blott fattigvård. Nej, det är fråga om en allmän verksamhet, som går ut på att råda bot på förhållanden, som uppträda särskilt i Norrbotten och särskilt med hänsyn till de konjunktursvängningar, som man så ofta konstaterat där uppe. Det är visserligen sant, att sådana konjunktursvängningar även något beröra den allmänna fattigvården. Men det är icke blott fråga om fattigvårdsanordningar här, utan det blir fråga om att vidtaga ännu andra åtgärder, som icke falla inom herr Hedlunds gebit, så att detta på något sätt blir läderat.

Sedan skall jag dessutom säga till min gamle vän herr Olsson i Kullenbergs-torp, att han är alltid så välvillig och snäll, när det gäller oss uppe på dessa bänkar. Särskilt ville jag säga, att det är visserligen sant, att vi i Norrbotten ha några enstaka specialanslag. Mer vill jag emellertid icke gå med på. Där- emot har Norrland det ordnat så, att genom statsmakternas välvilja med av- seende på vissa väganslag etc. en del fördelar och ekonomiska lättnader vun- nits. Men detta gäller i stort sett hela Norrland, så att man kan icke precis säga, att det existerar en massa specialanslag, som skulle utgå för Norrbotten. Alltså, om man framställer saken på det sättet, så är det att alldeles över- driva de faktiska förhållandena.

Ja, herr talman, jag ber med denna utgångspunkt att alltjämt få yrka bi- fall till utskottets hemställan.

Herr Västberg: Herr talman! Det har sagts så många vackra och mänsk- liga ord i denna diskussion, och skulle man låta hjärtat enbart tala, vore det naturligt att instämma i utskottets förslag, men jag kan icke hjälpa, att jag anser, att man måste anlägga även andra synpunkter. Jag måste uttala mitt gillande av de skäl, som framkommit i reservationen för avslag på utskottets utlåtande. Det förslag, som utskottet här gått in för, är ju irrationellt på varje punkt, och för detsamma anföres ej något annat motiv än de rent känslö- betonade. Man vädjar till en människas goda hjärta och vill att hon skall avkoppla sitt eget ekonomiska förnuft. En sådan politik kan väl ändå icke staten gärna gå in för, utan den måste väl även se på de olika konsekvenser, som här kunna uppstå. Vill man verkligen hjälpa dem, som här komma i fråga, utan att begå orättvisor åt annat håll, borde man gå in för en radikal skatteutjämning och skapa en allmän nödhjälpsfond. Därigenom skulle den här ifrågasatta hjälpen icke komma enbart vissa element inom Norrbotten till godo utan också likställda element inom andra delar av landet. Då jag vandrat igenom Norrlands olika bygder kan jag på grund av personlig erfa- renhet intyga, att förhållandena äro minst lika dåliga i trakterna söder om Norrbottens länsgräns, som innanför densamma, och att även dessa skulle be- höva komma i åtnjutande av det, som utskottet här ställt i utsikt.

Jag är dock icke beredd för min del att gå på avslag utan kommer jag att vid voteringen nedlägga min röst samt förbehåller mig att taga upp denna fråga senare från en annan utgångspunkt, ty är det så, att den allmänna fat- tigvården icke kan hjälpa eller man icke kan tillgodose behovet genom arbets- löshetsunderstöd eller genom skatteutjämning eller genom mera speciella bi- drag, då bör man upprätta en allmän nödhjälpsfond inom landet, från vilken alla nödställda element kunna komma i åtnjutande av stöd och hjälp, oberoende av var de äro bosatta. Det är dessa synpunkter, som jag för min del ber att få till protokollet för att motivera, varför jag icke kommer att delta i omröstningen.

Herr förste vice talmannen Hamilton: Gentemot herr Persson i Fritorp vill jag anföra, att jag vet väl, att i mitt län finns personer, som behöva stöd, men därför, att jag icke kan hjälpa dessa, skall jag icke undandraga under- stödet, när det så ske kan, till dem, som ha det än värre uppe i Norrbotten. Tillfället kommer kanske måhända att uppstå en annan gång att anvisa hjälp även på annat håll, och det kan hända, att det tillfället icke är så långt av- lägset, och vi få då se, var herr Persson i Fritorp kommer att stå.

Medan jag har ordet, kan jag icke annat än uttala min förvåning över att representanter för huvudstaden opponera sig mot att hjälpa Norrbotten. Jag har rätt att misstänka, att en stor del av huvudstadsborna ha sina allra stör-

Ang. en
hjälpfond
för Norr-
bottens län.
(Forts.)

sta inkomster just från gruvorna där uppe. De, som inhösta dessa inkomster, böra väl icke missunna några av de nödlidande i Norrbotten att få hjälp.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Persson i Fritorp, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 159, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 15.

Föredrogos vart för sig bankoutskottets utlåtanden:

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader jämte i ämnet väckta motioner;

nr 44, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning om inrättande inom riksgäldskontoret av en riksdagens ekonomiska förvaltningsbyrå m. m.;

nr 45, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning om vissa ändringar i den vid avlöningsreglementet för befattningshavare vid riksdagens verk fogade tjänsteförteckningen m. m.; och

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, i vad angår flottans pensionskassa.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 16.

Ang. framlagt
förslag till
vanartslag.

Vid nu skedd föredragning av andra lagutskottets utlåtande, nr 36, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om åtgärder mot vanartigt levnadssätt (vanartslag) m. m., dels ock i ämnet väckta motioner lämnades på begäran ordet till

Chefen för socialdepartementet herr statsrådet **Lübeck**, som anförde: Herr talman! Det kan själfallet icke komma i fråga att ingå i någon debatt i denna fråga, sedan utskottet anmält, att tiden icke räckt till för att behandla densamma, vilket jag också kan finna förklarligt med hänsyn till den arbetsbörda, som vilat på andra lagutskottet, beroende icke minst på att arbetskrafterna blivit så splittrade genom en del sammansatta utskott vid sidan av vad som legat på utskottet såsom sådant. Det är emellertid själfallet, att även insikten om de starkt delade meningarna i denna utomordentligt svåra

fråga kunnat påverka utskottets ställningstagande. Man har på förhand vetat att det självfallet skulle bli svårt att komma fram till ett positivt resultat, när det rådde så skiljaktiga meningar, skiljaktigheter, som svårligen någonsin komma att utjämnas. I det nuvarande läget kan det sålunda icke bli tal om att ingå i någon diskussion om själva sakfrågan, utan jag ansluter mig till den förhoppningen, som här uttalats av utskottet, att frågan måtte komma upp till definitiv behandling nästa år, och att det då skall bli möjligt att komma till ett resultat, något som utan tvivel kammarens samtliga ledamöter äro angelägna om med hänsyn till de enligt allas vår mening otillfredsställande förhållanden, som nu råda på det avhandlade området.

*Ang. framlagt
förslag till
vanartslag.
(Forts.)*

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 17.

Föredrogos vart för sig:

andra lagutskottets utlåtande, nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 om straffregister; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse rörande nytt avtal mellan Sveriges utsädesförening och Allmänna svenska utsädesaktiebolaget; och

nr 72, i anledning av i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar dels om anslag till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet, dels om anslag till understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm jämte tre i dessa ämnen väckta motioner.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 18.

Härpå upptogs till behandling jordbruksutskottets utlåtande, nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för upphjälpande av sötvattensfisket m. m. jämte en i ämnet väckt motion.

*Ang. upp-
hjälpande av
sötvattensfisket
m. m.*

Uti en till riksdagen den 14 mars 1930 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 264, angående åtgärder för upphjälpande av sötvattensfisket m. m., hade Kungl. Maj:t, bland annat, framlagt förslag till ändrad organisation av statens lokala fiskeriadministration och i samband därmed föreslagit, att i stället för de å ordinarie stat för närvarande uppförda 6 fiskeriintendenter med avlöning enligt lönegrad B 26 och 1 fiskeriassistent med avlöning enligt lönegrad B 21 måtte från och med budgetåret 1930—1931 uppföras 5 fiskeriintendenter och 2 fiskeriinspektörer samtliga i lönegraden B 26.

Utskottets hemställan innefattade, bland annat, att de i Kungl. Maj:ts förslag upptagna 7 fiskeritjänstemännen skulle med placering i den av Kungl. Maj:t föreslagna lönegraden benämnas fiskeriintendenter.

I fråga om fiskeriintendenternas antal hade reservation avgivits av herrar *Henriksson*, *Andersson* i Grimbo och *Svensson* i Grönvik, som yrkat, att det samma borde begränsas till nuvarande antalet eller 6.

Ang. upp-
hjälpande av
sötvattensfisket
m. m.
(Forts.)

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr **Svensson** i Grönvik: Herr talman! Såsom kammarens ledamöter finna, har jag vid detta utlåtande fogat en reservation och ber med anledning härav att få säga några ord. Här föreligger en kungl. proposition, och mom. 1 i utlåtandet gäller frågan om inrättande av sju stycken fiskeriintendenter. Vi reservanter hava icke kunnat undgå att finna det något märkligt, att Kungl. Maj:t behagat föreslå riksdagen en utökning av fiskeriintendenternas antal från nuvarande sex till sju. Detta vårt ståndpunktstagande har föranletts av 1926 års sakkunnigas förslag, vari de sakkunniga föreslagit en indragning, en minskning av fiskeriintendenternas antal. Här har nu regeringen gått emot och i stället föreslagit en utökning. Det är verkligen något egendomligt, då en Kungl. Maj:ts regering tillsätter sakkunniga för att föreslå besparingar, att denna fullkomligt negligerar de sakkunnigas förslag och går en motsatt väg samt föreslår en utökning. Jag kan icke underlåta vid detta tillfälle citera några ord ur de sakkunnigas betänkande, vilket icke finnes bifogat vare sig utlåtandet eller Kungl. Maj:ts proposition. Dessa sakkunniga ha bl. a. efter att hava uppgjort förslag om antalet förrättningar och förrättningsdagar yttrat bl. a. följande: »Antalet förrättningsdagar för fiskeriintendenterna är, såsom härav framgår, särskilt vad beträffar vissa distrikt ganska obetydligt. De sakkunniga förbise härvid ingalunda, att vid sidan av de sålunda redovisade förrättningarna åtskilliga andra administrativa göromål åvila ifrågavarande befattningshavare och att vidare en viktig del av fiskeriintendenternas tjänsteuppgifter utgöres av upplysningsverksamhet i olika former bland den fiskeriidkande befolkningen. Med ett enhetligt samarbete i vissa hänseenden mellan fiskeriintendenterna under en planmässig ledning från den centrala myndighetens sida bör emellertid enligt besparingssakkunnigas uppfattning en inskränkning av fiskeriintendenternas antal till fem kunna ske.» Herrarna finna ju alltså, att de sakkunniga även med iakttagande av de uppgifter, som åvila intendenterna vid sidan av deras egentliga förrättningar, ansett sig kunna föreslå en inskränkning av antalet till fem. Nu kan man naturligtvis säga, att en förändrad organisation föreligger och att det gäller en utökning av verksamheten. Det rör sig om en tudelning av deras arbetsuppgifter i sötvattensfiske och saltsjövattnensfiske. Det är riktigt, men även om man tar hänsyn till dessa förhållanden har jag vid företagen genomgående prövning av detta ärende icke kunnat finna annat än att man skulle kunna begränsa antalet till sex i stället för till av utskottet föreslagna sju fiskeriintendenter.

Herr talman, jag skall inskränka mig till dessa erinringar och ber att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen, som innebär, att intendenternas antal skall begränsas till sex.

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr talman! Jag skall inskränka mig till att yrka bifall till utskottets förslag. Det är väl icke första gången, som det inträffat, att Kungl. Maj:t icke följt sakkunnigas förslag antingen genom att taga mindre än vad de hava föreslagit eller också genom att gå utöver vad de föreslagit. Men jag tror, att när man går in för en omorganisation med betydligt växlande uppgifter för dessa tjänstemän, kan man icke klandra Kungl. Maj:t för att ha gjort denna utökning, särskilt med hänsyn till den stora arbetsbörda, som vilar på fiskeriintendenterna. På grund av nu gällande vattenrättslags bestämmelser, varigenom de ha att vidtaga vidlyftiga undersökningar, tror jag, att Kungl. Maj:t i detta fall haft fullt fog för att gå utöver vad de sakkunniga föreslagit. Det gäller, såsom herr Svensson i Grönvik själv erkänt, denna uppdelning i sötvattensfiske och saltvattensfiske, som här kommer att spela en viss roll. Jag skall icke uppehålla tiden längre, utan ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till samma hemställan med den ändring däri, som innefattades i den av herr Henriksson m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Ang. upphjälpande av sövattensfisket m. m.
(Forts.)

§ 19.

Föredrogos vart efter annat jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av ett statens skogsodlingsanslag ävensom två i ämnet väckta motioner;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en kommunskogslånefond;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1930/1931 för viss personal inom den civila statsförvaltningen; och

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upphävande av villkor i skatteköpebrev rörande hemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Köpinge nr 4 inom Häl-singborgs stad.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 20.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med Herr Talmannen i riksdagens andra kammare och de ledamöter av kammaren, som blivit utsedde att jämte Herr Talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning, den 19 maj 1930.

S. D. Herr Talmannen anförde, att till följd av den redan inträdda och ytterligare förestående anhopningen av till föredragning i kamrarna beredda ärenden en ökning av antalet stenografer hos andra kammaren vore erforderlig, samt föreslog, att Herrar Deputerade måtte besluta, att ytterligare två stenografer skulle anställas att tjänstgöra hos kammaren från och med denna dag till riksdagens slut.

Herrar Deputerade biföllo Herr Talmannens förslag samt förordnade dels till stenografer kanslisterna hos kammaren

Jur. stud. *J. W. Löf* och

Fröken *V. Karlgren*,

dels ock till kanslister i deras ställe

E. o. hovrättsnotarien, jur. kand. *B. G. E. Danielsson* och

Jur. stud. *K. G. Michanek*.

År och dag som ovan.

In fidem
Per Cronvall.

§ 21.

Änmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 261, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för beredande av nya lokaler för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning m. m.;

Andra kammarens protokoll 1930. Nr 36.

nr 262, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning av tvångsarbetsanstalten i Landskrona m. m.; och

nr 263, i anledning av väckt motion om rätt för eldaren vid Stockholms hospital Frans Martin Svensson att för placering i löneklass tillgodoräkna sig viss tjänstgöring.

§ 22.

Ordet lämnades till herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att bland två gånger bordlagda ärenden måtte å föredragningslistan för morgondagens planum först uppföras i här nedan nämnd ordning statsutskottets utlåtande nr 150, första lagutskottets utlåtande nr 26, andra lagutskottets utlåtande nr 34, bankoutskottets utlåtande nr 47, första lagutskottets utlåtande nr 27, bankoutskottets utlåtande nr 48, andra lagutskottets utlåtande nr 35, jordbruksutskottets utlåtande nr 78, jordbruksutskottets utlåtande nr 79, jordbruksutskottets utlåtande nr 80, jordbruksutskottets utlåtande nr 81, jordbruksutskottets utlåtande nr 82, andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 7 och andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 8, samt därefter övriga ärenden i den ordning, de äro upptagna på dagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

§ 23.

Till bordläggning anmäldes

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. jämte i ämnet väckta motioner, allt i vad rör pensions- och indragningsstaterna;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts under vissa punkter av elfte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer och åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.;

nr 51, angående vissa ändringar i bankoreglementet; och

nr 52, angående användande av riksbankens vinst för år 1929; samt

andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, med anledning av väckt motion om fastställande av en bemanningsskala för svenska fartyg.

§ 24.

Justerades protokollsutdrag.

§ 25.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Borggren</i>	under	2 dagar fr. o. m.	den 21 maj,	
» <i>Jönsson</i> i Revinge	»	3 »	» 21 »	och
» <i>Olsson</i> i Blådinge	»	3 »	» 21 »	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 5.17 e. m.

In fidem
Per Cronvall.